

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-141>

УДК 330.3:004.94:338.124.4(4)

КЛАСТЕРИЗАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН ЗА ПОКАЗНИКАМИ ІННОВАЦІЙНОСТІ, ІНКЛЮЗИВНОСТІ, СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА СТІЙКОСТІ ЯК ОСНОВНИМИ СКЛАДОВИМИ ЯКОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

CLUSTERING OF EUROPEAN COUNTRIES BASED ON INDICATORS OF INNOVATIVENESS, INCLUSIVENESS, SUSTAINABILITY, AND RESILIENCE AS KEY COMPONENTS OF THE QUALITY OF ECONOMIC GROWTH

Македон Вячеслав Владиславович

доктор економічних наук, професор,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8131-0235>

М'ячин Валентин Георгійович

доктор економічних наук, професор,
Дніпровський державний університет внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1491-5100>

Makedon Vyacheslav

Oles Honchar Dnipro National University

Myachin Valentin

Dnipro State University of Internal Affairs

У статті розкрито концептуальні засади оцінювання меж майбутнього економічного зростання країн Європи на основі чотирьох ключових параметрів: інноваційності, інклюзивності, сталого розвитку та спроможності до відновлення. Здійснено порівняльний аналіз показників для 29 країн за допомогою методів кореляційного та кластерного аналізу, що дозволило ідентифікувати основні структурні закономірності, виявити просторові відмінності та типологізувати країни за траєкторіями розвитку. Встановлено тісні взаємозв'язки між інноваційністю та резилієнтністю, а також між соціальною відкритістю та здатністю економіки адаптуватися до зовнішніх викликів. Особливу увагу приділено потенціалу створення інтегрального індикатора якості економічного зростання. Результати можуть бути використано для стратегічного планування національного розвитку та оцінювання ефективності реформ у контексті глобальних викликів.

Ключові слова: якість економічного зростання, інноваційність, інклюзивність, сталий розвиток, економічна стійкість, кластерний аналіз, просторові відмінності, багатомірний підхід, межі зростання.

This article explores the assessment of future economic growth boundaries in European countries based on four key dimensions: innovativeness, inclusiveness, sustainability, and resilience. Grounded in the Future of Growth Framework by the World Economic Forum, the study employs correlation and cluster analysis to examine structural and spatial differences among 30 countries. The results reveal substantial variation in national performance and strong interrelations, especially between innovativeness and resilience, and inclusiveness and resilience. These findings suggest that nations with strong innovation ecosystems and inclusive institutions are more capable of withstanding shocks and supporting long-term development. Each dimension is viewed as an interconnected component of quality growth. Innovativeness reflects talent, technology, and institutional capacity. Inclusiveness encompasses access to education, healthcare, digital and financial services. Sustainability measures environmental balance and green policy integration. Resilience evaluates the stability and adaptability of governance, economic systems, and healthcare infrastructure. Top performers such as Switzerland and Finland exhibit strength across multiple dimensions, while countries like Bosnia and Herzegovina and North Macedonia face deeper systemic limitations.

Ukraine falls into the mid-range, with potential for institutional and ecological improvement. The correlation matrix shows the strongest link between innovativeness and resilience ($r = 0,89$), followed by inclusiveness and resilience ($r = 0,83$), indicating key synergies that shape adaptive capacity and quality of growth. The study supports the argument for a multidimensional approach to assessing economic progress and highlights the value of integrating qualitative indicators into growth measurement. Future research will focus on constructing a composite index that combines all four dimensions to support evidence-based policy and balanced strategic planning for sustainable development and resilience.

Keywords: quality of economic growth, innovativeness, inclusiveness, sustainable development, economic resilience, cluster analysis, spatial differences, multidimensional approach, growth boundaries.

Постановка проблеми. У період між 2018 та 2023 роками світова економіка продемонструвала неоднорідну динаміку зростання: відносно низькі темпи приросту ВВП у країнах з високим рівнем доходу (в середньому 1,4%) контрастують із вищими показниками в економіках із середнім та низьким доходом. Незважаючи на те, що загальний обсяг глобального ВВП перевищив довоєнний рівень, темпи зростання залишаються нижчими за 4% у всіх групах країн. Особливе занепокоєння викликає зниження темпів зростання у перерахунку на душу населення, зокрема в країнах із низьким доходом, де цей показник не перевищує 0,2%.

Проте традиційний погляд на економічний розвиток через призму лише ВВП є неповним. Саме тому наголошується на важливості глибшого розуміння природи та якості зростання, його відповідності глобальним і національним пріоритетам. Запропонована система Future of Growth Framework ("межі майбутнього зростання") дає можливість оцінити не лише кількісні, а й якісні аспекти розвитку – від інновацій і стійкості до інклюзивності та соціальної стабільності. Такий підхід відкриває нові горизонти для формування стратегій сталого та гармонійного зростання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інклюзивний розвиток як складова якісного економічного зростання є предметом численних досліджень як у вітчизняному, так і міжнародному науковому просторі. Особливу увагу приділено вимірюванню інклюзивності та визначенню її впливу на структурні трансформації економік, регіональну стабільність та сталий розвиток.

Так, у звіті *The Inclusive Development Index*, підготовленому Всесвітнім Економічним Форумом, запропоновано індекс інклюзивного зростання як альтернативу ВВП, що відображає соціальні, екологічні та інституційні аспекти добробуту [1]. У дослідженні Власенко Ю. Г. і Власенко Т. О. здійснено класифікацію країн за показниками цього індексу, що дозволяє виявити структурні відмінності

моделей зростання та потенціал їх трансформації [2].

О. Цапко-Піддубна розглядає моделі інклюзивного зростання в країнах Центральної та Східної Європи, наголошуючи на значенні інституційної сталійності та рівного доступу до послуг як чинників гармонійного розвитку [3]. У роботі Іртищевої І., Крамаренко І. та Завгороднього К. проаналізовано рівень сталого інклюзивного зростання України з позицій інтеграції екологічних та соціальних аспектів у національну економічну політику [4].

Інтегральна оцінка досягнень інклюзивного розвитку України на макро- та мезорівні представлена у праці Ємельяненко Л. М., Петюх В. М. та Дзензелюк К. В., де акцент зроблено на регіональних диспропорціях і необхідності адаптації політик до територіальних особливостей [5]. У свою чергу, дослідження Іртищевої І., Павленко О., Бойка Ю. та ін. присвячено оцінці ефективності регіональної політики України у сфері сталого розвитку, що є важливою складовою підвищення соціальної стійкості країни в умовах глобальних викликів [6].

У дослідженні Крамаренко І., Іртищевої І. та Стегней М. розглянуто соціально-економічний розвиток у контексті цифрових трансформацій і регіональних відмінностей, визначено стратегічні напрями майбутнього зростання [7]. Надточій І., Іртищева І. та Криленко В. запропонували підходи до оцінювання просторового розвитку з урахуванням досвіду ЄС та національних особливостей [8]. Іртищева І., Бойко Ю. та Крамаренко І. підкреслили роль децентралізації у зміцненні економічної стійкості держави [9]. Питання інклюзивного зростання як стратегічного пріоритету розкрито у праці Бобух І. та Щегель С., де інклюзивність розглядається як основа соціально орієнтованої політики [10]. Джерелом міжнародного порівняння слугує *Sustainable Development Report 2022*, у якому країни оцінюються за досягненнями у сфері сталого розвитку, що дозволяє аналізувати якість економічного зростання за уніфікованими індикаторами [11].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У сучасних умовах глобальних трансформацій, нестабільності й зростання комплексних викликів перед національними економіками виникає нагальна потреба у переосмисленні традиційних підходів до оцінювання економічного зростання. Метою даної статті є поглиблене дослідження просторових і структурних відмінностей між європейськими країнами за ключовими параметрами, що визначають якість зростання: *інноваційністю, інклюзивністю, сталим розвитком та спроможністю до відновлення*. Завданням є виявити закономірності взаємозв'язку між цими параметрами, зокрема за допомогою кореляційного аналізу, та визначити, які з вимірів є найбільш синергійними в контексті забезпечення стійкого та гармонійного розвитку.

Особливу увагу приділено формуванню багатовимірного підходу до визначення меж майбутнього економічного зростання, запропонованого *Всесвітнім Економічним Форумом* [12]. У межах цього підходу автори статті ставили за мету не лише порівняти показники окремих країн, а й здійснити їхнє групування, що дозволить глибше зрозуміти потенціал національних економік до адаптації, інноваційного прориву, соціальної справедливості та екологічної відповідальності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мультимірний підхід для визначення показника майбутнього економічного зростання дає змогу краще побачити *потенційні компроміси (trade-offs)* та *взаємопідсилення (synergies)* між різними вимірами розвитку. На відміну від звичних індексів, мета цієї моделі не полягає у досягненні максимальних результатів за всіма напрямками одночасно, адже це мало ймовірно в реальних умовах.

Вкороткостроковій перспективі може бути конфлікт між бажаними результатами (наприклад, екологічність або інклюзія) та швидким економічним зростанням. У *довгостроковій перспективі*, навпаки, ці результати можуть краще поєднуватися. Проте на практиці політичні рішення часто приймаються під тиском часу або економічних і політичних циклів, що ускладнює балансування цих інтересів. Саме тому важливо враховувати можливі компроміси й точки взаємодії між напрямками розвитку.

Особливо помітним є протиріччя між *економічним зростанням* і *сталим розвитком*. У багатьох країнах спостерігається труднощі з поєднанням економічного зростання і захисту

довкілля. Наприклад, останнім часом зростання потребувало активної інвестиційної підтримки, але водночас увага до екологічних питань зменшилася. Через інфляцію, підвищення ставок та зростання цін на ресурси екологічний перехід гальмується. Усі ці ситуації показують, що сталий розвиток часто стикається з перешкодами з боку економічних пріоритетів.

Інноваційність (innovativeness) – це здатність економіки пристосовуватися та розвиватися у відповідь на нові технологічні, соціальні, інституційні та організаційні зміни, що спрямовані на покращення довгострокової якості економічного зростання. Цей показник не обмежується лише технічними нововведеннями, а охоплює ширший спектр чинників, що формують інноваційний потенціал держави. Його оцінка ґрунтується на аналізі п'яти ключових екосистем, кожна з яких включає низку важливих індикаторів, що охоплюють різні сфери розвитку.

Інклюзивність (inclusiveness) – це важлива характеристика економічного розвитку, яка демонструє, наскільки всі верстви населення залучені до отримання вигод і можливостей, що створює економіка. Вона відображає не лише загальний рівень зростання, а й його справедливий розподіл між різними соціальними, економічними та демографічними групами. Інклюзивність базується на багатокомпонентному підході, що охоплює ключові сфери суспільного життя: освіту, охорону здоров'я, соціальну захищеність, доступ до інфраструктури, фінансових та цифрових ресурсів, а також рівень політичної участі та інституційної відкритості.

Показник *сталий розвиток (sustainability)* відображає ступінь, до якого траєкторія економічного зростання країни здатна залишатися в межах екологічно допустимих обсягів впливу на довкілля. Інакше кажучи, цей показник дозволяє зрозуміти, чи може економіка країни розвиватися в довгостроковій перспективі без руйнування екологічної рівноваги.

Показник *стійкості (resilience)* відображає здатність економіки ефективно протистояти потрясінням, адаптуватися до змін і відновлюватися після різноманітних кризових ситуацій. Це ключова характеристика, яка визначає довготривалу стабільність країни та її спроможність забезпечити добробут громадян у періоди глобальних викликів, таких як пандемії, фінансові кризи, геополітична нестабільність чи природні катастрофи.

З історичної точки зору, період стрімкого зростання після промислової революції також супроводжувався суттєвим зменшенням рівня крайньої бідності у світі. Зростання, яке дозволяє поширювати товари та послуги, звичні для розвинених країн, на ширші верстви населення у світі, все ще залишається дуже бажаним. Однак, за даними Міжнародного валютного фонду, кожне зростання ВВП на 1% у середньому призводить до збільшення викидів парникових газів на 0,7% у країнах, що розвиваються [12]. Це означає, що уряди мають знаходити способи забезпечення економічного зростання без погіршення стану довкілля.

У взаємозв'язку між економічним зростанням і інклюзивністю також існують як компроміси, так і взаємні посилення, що досі обговорюються у внутрішній політиці багатьох країн. Наприклад, глобалізація та технологічні зміни дали поштовх зростанню, але одночасно посилили соціальну нерівність. Хоча факт нерівномірного розподілу економічних вигод підтверджується багатьма дослідженнями, встановити точний причинно-наслідковий зв'язок між зростанням і нерівністю поки що складно.

Стійкість (sustainability) і спроможність до відновлення (resilience) є ключовими складовими для розуміння меж зростання сучасних економік. Складова сталого розвитку охоплює здатність країн зберігати економічне зростання без перевищення допустимого впливу на довкілля. З огляду на поточні глобальні тенденції, існує реальна загроза невиконання Паризької кліматичної угоди, яка передбачає зменшення викидів парникових газів до 2025 року. Незважаючи на це, викиди продовжують зростати, а зміни клімату вже зараз призводять до частішого виникнення екстремальних погодних явищ.

За даними *Всесвітнього Економічного Форуму (ВЕФ)* світова економіка, у концептуальному вимірі, наразі пройшла приблизно половину шляху до умовно ідеальної траєкторії зростання, що поєднує *інноваційність, інклюзивність, сталий розвиток і спроможність до відновлення* [12]. Найнижчий середній глобальний показник серед чотирьох вимірів має *інноваційність* – лише 45,2 зі 100 можливих балів. Це пояснюється тим, що центри інновацій сконцентровані в обмеженій кількості економік. Показник сталого розвитку в середньому становить 46,8 бала, тоді як *інклюзивність і спроможність до відновлення* мають дещо вищі середні значення – 55,9 та 52,8 бали відповідно.

Жодна країна у світі не досягла результату вище 80 балів за жодним із чотирьох напрямів оцінювання, де 100 є теоретичним максимумом. Найбільше розшарування показників спостерігається саме в *інноваційності*: лише 15 країн подолали межу у дві третини максимального значення, і найкращий результат склав 80,4 бала. Водночас понад 70 країн мають оцінку нижче 50 балів.

Інклюзивність демонструє друге за масштабом розшарування: 30 країн – виключно з категорії з високим рівнем доходу – подолали позначку у дві третини, проте ніхто не перевищив результат 77,9 бала. Понад 30 країн, навпаки, не досягли навіть середнього рівня.

У вимірі *сталого розвитку* жодна країна не набрала більше ніж 62,9 бали зі 100. Більше 69 країн мають оцінку нижче 50, що свідчить про значні виклики у сфері збереження довкілля. Цей показник має найменший розрив між максимальними й мінімальними значеннями серед усіх стовпців оцінювання.

Щодо *спроможності до відновлення*, лише вісім країн подолали поріг у дві третини від максимально можливої оцінки. Це свідчить про складність досягнення високої *резилієнтності* навіть серед країн з розвиненими економіками.

Подальше дослідження розкриває деталі оцінки за кожним із чотирьох напрямів концепції «*майбутнє економічне зростання*» та аналізує кластери країн, що мають подібні траєкторії розвитку.

У табл. 1 наведено показники, що характеризують межі майбутнього економічного зростання. Ці показники для подальшого аналізу було запозичено нами у звіті ВЕФ за січень 2024 р. [12].

На підставі табл. 1 можна зробити наступні висновки. *Інноваційність (X1)* у середньому становить 57,57 бала. Найвище значення цього показника спостерігається у Швейцарії – 80,37, що свідчить про надзвичайно розвинену інноваційну екосистему. Найнижчий показник зафіксовано в Боснії і Герцеговині – 32,70, що може вказувати на обмежену інноваційну базу, слабкий розвиток НДДКР або недостатню підтримку підприємництва.

Інклюзивність (X2) демонструє високе середнє значення 69,26, що свідчить про загалом високий рівень соціальної відкритості в європейських країнах. Найвищий показник має Фінляндія – 77,68, що підтверджує її відомий імідж країни з сильною соціальною політикою. Найменше значення також зафіксовано у Боснії і Герцеговині – 53,33, що може

Таблиця 1

Показники, що характеризують межі майбутнього економічного зростання європейських країн за критеріями інноваційності (X1), інклюзивності (X2), сталого розвитку (X3) та спроможності до відновлення (X4)

№ з/п	Країни	Інноваційність	Інклюзивність	Сталий розвиток	Спроможність до відновлення
		Innovativeness	Inclusiveness	Sustainability	Resilience
		X1	X2	X3	X4
1	Австрія	66,27	73,70	51,88	68,79
2	Бельгія	65,75	71,38	45,63	63,46
3	Болгарія	47,02	64,49	44,91	54,43
4	Боснія і Герцеговіна	32,70	53,33	45,35	45,40
5	Велика Британія	68,45	72,24	53,99	61,43
6	Германія	69,41	72,93	56,33	65,50
7	Греція	45,73	63,66	45,78	53,98
8	Данія	73,40	77,64	54,72	68,51
9	Естонія	64,32	75,63	43,69	65,07
10	Ірландія	63,77	70,16	42,44	63,21
11	Іспанія	56,06	70,67	52,48	58,28
12	Італія	58,42	66,81	50,55	58,78
13	Латвія	43,83	69,26	46,71	59,06
14	Литва	53,20	73,41	47,80	63,18
15	Люксембург	65,63	75,23	31,15	72,57
16	Нідерланди	73,30	75,93	49,17	65,89
17	Північна Македонія	39,11	55,46	48,79	45,57
18	Польща	49,15	64,70	50,66	56,96
19	Португалія	50,93	69,33	52,36	62,69
20	Румунія	43,31	63,93	51,70	56,97
21	Сербія	45,51	60,00	46,86	56,05
22	Словенія	52,76	72,09	41,93	58,77
23	Угорщина	49,44	66,10	51,62	57,96
24	Україна	46,44	64,79	50,99	51,72
25	Фінляндія	68,03	77,68	57,99	71,25
26	Франція	66,67	71,89	52,69	64,31
27	Чеська республіка	56,98	71,82	45,46	57,97
28	Швейцарія	80,37	77,86	49,81	69,92
29	Швеція	74,92	75,78	62,87	71,02

Джерело: сформовано авторами на основі [12]

свідчити про нерівномірний доступ до соціальних благ або економічну сегрегацію.

Сталий розвиток (X3) має середнє значення 48,55. Лідером за цим критерієм є знову ж Фінляндія з результатом 57,69, що

відображає глибоку інтеграцію екологічних стандартів в економічну політику. Найнижчий рівень сталого розвитку спостерігається у Латвії – 41,84, що може свідчити про проблеми з екологічною безпекою, енергетичною

ефективністю або управління природними ресурсами.

Спроможність до відновлення (X4) має середнє значення 59,84, що підтверджує загальну адаптивність більшості країн до зовнішніх викликів. Найбільш стійкою виявилася Швейцарія з показником 71,78, що є результатом поєднання сильної економіки, інституційної стабільності та високої якості життя. Найнижчий рівень зафіксовано у Боснії і Герцеговині – 45,40, що вказує на вразливість перед зовнішніми шоками та обмежену гнучкість економічної системи.

Таким чином, найслабші результати стабільно демонструє Боснія і Герцеговина (мінімум за трьома з чотирьох показників), а найвищі значення – Швейцарія (інноваційність, спроможність до відновлення) та Фінляндія (інклюзивність, сталий розвиток). Це свідчить про важливість комплексного підходу до економічної політики, орієнтованого не лише на зростання, а й на його якість, баланс і здатність адаптуватися до змін.

На підставі даних табл. 1 побудовано теплову карту матриці коефіцієнтів кореляції

між показниками якості економічного зростання – інноваційністю (X1), інклюзивністю (X2), сталим розвитком (X3) та спроможністю до відновлення (X4) (рис. 1). Обробка даних здійснювалася за допомогою аналітичної платформи DEDUCTOR.

На основі проведеного кореляційного аналізу між чотирма ключовими індикаторами – інноваційністю (X1), інклюзивністю (X2), сталим розвитком (X3) та спроможністю до відновлення (X4) – у європейських країнах можна виявити глибокі закономірності, що дозволяють краще зрозуміти структуру якісного зростання та потенціал стійкого розвитку цих держав.

Матриця кореляційних коефіцієнтів, наведена на рис. 1, наочно демонструє характер взаємозв'язку між основними показниками, що формують якість економічного зростання: інноваційністю (X1), інклюзивністю (X2), сталим розвитком (X3) та спроможністю до відновлення (X4). Проведений аналіз виявив наявність стабільних позитивних кореляцій між більшістю параметрів, що дозволяє зробити низку узагальнень стосовно структурної

Рис. 1. Теплова карта матриці коефіцієнтів кореляції між показниками якості економічного зростання – інноваційністю (X1), інклюзивністю (X2), сталим розвитком (X3) та спроможністю до відновлення (X4)

Джерело: сформовано авторами за допомогою аналітичної платформи DEDUCTOR

цілісності досліджуваного підходу до оцінки меж майбутнього зростання в європейських країнах.

Найвищий коефіцієнт кореляції зафіксовано між *інноваційністю* та *спроможністю до відновлення* ($r = 0,89$). Це вказує на дуже тісний і системний зв'язок між технологічним потенціалом країни та її здатністю адаптуватися до зовнішніх шоків, забезпечувати стійкість економіки в умовах невизначеності та формувати ефективні моделі реагування на кризові ситуації. Такий взаємозв'язок підтверджує ідею, що інноваційно орієнтовані економіки мають значно вищу гнучкість і внутрішній резерв для підтримання стабільності та самовідновлення.

Досить високою є і кореляція між *інклюзивністю* та *спроможністю до відновлення* ($r = 0,83$), що свідчить про соціальну складову у формуванні економічної стійкості. Тобто, країни, які забезпечують ширший доступ до економічних ресурсів, соціальних благ і освітніх можливостей для різних груп населення, також мають кращу здатність до довготривалого функціонування без значних втрат під впливом глобальних потрясінь. Інклюзивні суспільства є більш згуртованими, а, отже, більш стійкими до деструктивних викликів, включаючи економічні, екологічні чи політичні.

Кореляція між *інноваційністю* та *інклюзивністю* також є вираженою ($r = 0,76$), що свідчить про наявність тенденції до поєднання технологічного розвитку з політикою соціальної відкритості. Іншими словами, в багатьох європейських країнах цифрова трансформація, автоматизація й інші форми інновацій супроводжуються прагненням зробити ці процеси доступними для широких верств населення. Це відображає сучасний вектор економічної політики, орієнтованої не лише на зростання продуктивності, а й на справедливість розподілу результатів цього зростання.

Сталий розвиток, який охоплює екологічну безпеку, раціональне використання ресурсів і збереження довкілля, демонструє помірний рівень кореляції з іншими показниками. Найбільша з них спостерігається між сталим розвитком і спроможністю до відновлення ($r = 0,63$), що є цілком очікуваним, оскільки екологічно стійка економіка здатна зменшувати ризики, пов'язані з виснаженням ресурсів, техногенними аваріями, змінами клімату та іншими довгостроковими викликами [13]. Менш виражена, але все ж позитивна кореляція між *сталим розвитком* і *інноваційністю* ($r = 0,55$), а також *інклюзивністю* ($r = 0,50$),

може пояснюватися тим, що екологічна політика часто потребує окремих регуляторних та інституційних підходів, і не завжди прямо залежить від темпів інновацій або соціальних програм [14].

Узагальнюючи результати аналізу, можна зробити висновок, що *інноваційність* і *інклюзивність* є ключовими факторами, які тісно взаємодіють як між собою, так і з іншими параметрами якості зростання. Їх взаємна підтримка посилює ефективність моделей розвитку, орієнтованих на довготривалу стабільність і соціальну згуртованість. *Сталий розвиток*, попри дещо нижчі показники зв'язку, залишається важливим елементом загального профілю якості зростання, а його помірна кореляція з іншими вимірами свідчить про необхідність його інтеграції через спеціальні стратегічні механізми.

Зрештою, отримані результати підтверджують доцільність багатовимірного підходу до оцінки економічного зростання, в якому основні складові не лише доповнюють одна одну, а й посилюють загальну цінність системного бачення розвитку [15]. Тісні позитивні взаємозв'язки між ними свідчать про високий рівень взаємної залежності складових, що формують межі майбутнього економічного зростання, та підтверджують необхідність комплексного стратегічного управління ними в рамках національної економічної політики.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити низку узагальнюючих висновків, що стосуються структури, закономірностей і потенціалу якісного економічного зростання європейських країн. Запропонована багатовимірна модель оцінювання на основі індикаторів *інноваційності*, *інклюзивності*, *сталого розвитку* та *спроможності до відновлення* дала змогу сформулювати комплексне уявлення про межі майбутнього зростання в регіональному контексті. Аналіз показав, що *інноваційність* та *інклюзивність* виступають найбільш взаємопов'язаними складовими, які мають високий рівень взаємозалежності з *економічною стійкістю*. Це свідчить про здатність суспільств із розвиненими інституціями та соціально орієнтованою політикою забезпечувати гнучке реагування на виклики та формувати стабільні умови для довгострокового розвитку.

Водночас сталий розвиток демонструє меншу інтегрованість у загальну структуру зростання, що пояснюється специфікою екологічної політики, яка часто залишається дру-

горядним напрямом в умовах пріоритетності короткострокових економічних вигод. Це підтверджує необхідність переосмислення державних стратегій із акцентом на посилення екологічної складової у плануванні зростання. Найвищі показники за всіма критеріями фіксуються у високорозвинених країнах (Швейцарія, Фінляндія, Данія, Швеція), що засвідчує ефективність поєднання інноваційної політики, соціального захисту, екологічного регулювання та інституційної стабільності. Навпаки, найнижчі результати характерні для країн з низьким рівнем інституційної спроможності та обмеженим доступом до інвестиційних і технологічних ресурсів (Боснія і Герцеговина, Північна Македонія), що вказує на потребу в підтримці процесів модернізації.

Отримані результати підтверджують практичну цінність концепції *Future of Growth* як інструменту стратегічного управління, який дозволяє ідентифікувати пріоритети, виявляти компроміси між вимірами зростання та формувати політику на засадах збалансованості. Для України, яка перебуває в умовах воєнного часу і потребує повоєнної відбудови, особливо важливим є посилення інституційної здатності забезпечити комплексне управління чотирма ключовими складовими зростання. У подальших дослідженнях особливий акцент авторами буде зроблено на розробці *інтегрального показника економічного зростання на основі чотирьох ключових складових: інноваційності, інклюзивності, сталого розвитку та спроможності до відновлення.*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. The Inclusive Development Index 2018. Summary and Data Highlights. World Economic Forum. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf (дата звернення: 24.02.2024).
2. Власенко Ю. Г., Власенко Т. О. Класифікація країн на основі показників індексу інклюзивного розвитку. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Економіка і управління. 2020. Том 31 (70). № 2. С. 57–61.
3. Tsapko-Piddubna Olga. Inclusive growth and development patterns OF Central and Eastern European countries. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Випуск 36. С. 159–163. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-36-28>
4. Іртищева І., Крамаренко І., Завгородній К. Оцінка рівня сталого інклюзивного розвитку України. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*. С. 159–165. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-21>
5. Ємельяненко Л. М., Петюх В. М., Дзензелюк К. В. Інтегральна оцінка інклюзивного розвитку в Україні на національному та місцевому рівнях. *Економіка та держава*. 2019. № 6. С. 4–10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.6.4>
6. Irtyshcheva I., Pavlenko O., Boiko Y., Stehnei M., Kramarenko I., Hryshyna N., Ishchenko O. Evaluation of efficiency of regional public governance in the context of achieving goals of sustainable development. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2022. Vol. 44. Issue 4. P. 497–505.
7. Kramarenko I., Irtyshcheva I., Stehnei M. et al. Socio-economic development in conditions of digital transformations: regional features, strategic analysis, and prospects. *7th International Conference on Mathematics and Computers in Sciences and Industry (MCSI)*. 2022. pp. 175–182.
8. Nadtochiy I., Irtyshcheva I., Krylenko V. et al. Economic Diagnostics of Territorial Development: National Dimension and Experience of EU Countries. *WSEAS Transactions on Environment and Development*. 2022. P. 486–495.
9. Irtyshcheva I., Boiko Y., Kramarenko I., Voit D., Popadynets N. Efficiency of Decentralization as an Important Instrument of Ukraine's Socio-Economic Development. *IJIEPR*. 2022. Vol. 33 (1). P. 1–14.
10. Бобух І., Щегель С. Стратегічні орієнтири економічного зростання України: інклюзивність як ключовий пріоритет. *Вісник НАН України*. 2018. № 7. С. 55–70.
11. Sustainable Development Report 2022. Rankings. URL: <https://dashboards.sdgindex.org/>
12. The Future of Growth Report 2024 URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Growth_Report_2024.pdf
13. Fedulova, S., Dubnytskyi, V., Myachin, V., Yudina, O., & Kholod, O. (2021). Evaluating the impact of water resources on the economic growth of countries. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 7(4), 200–217. <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.04.11>
14. Македон В. В., Волошко Н. О. Вплив транснаціональних корпорацій на реалізацію цілей сталого розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 70. С. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure70-2>
15. Македон В. В., М'ячин В. Г. Макроекономічна стабільність та інклюзивний розвиток країн Центральної та Східної Європи. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2025. Т. 30. Вип. 1(103). С. 23–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/1-103-4>

REFERENCES:

1. The Inclusive Development Index 2018. Summary and Data Highlights. World Economic Forum. Available at: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Forum_IncGrwth_2018.pdf (accessed February 24, 2024).
2. Vlasenko Yu. H., Vlasenko T. O. (2020) Klasyfikatsiia krain na osnovi pokaznykiv indeksu inkluzivnoho rozvytku [Classification of countries based on indicators of the index of inclusive development]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho*. Serii: Ekonomika i upravlinnia – Scientific notes of TNU named after V.I. Vernadsky. Series: Economics and Management, vol. 31 (70), no. 2, pp. 57–61.
3. Tsapko-Piddubna Olga (2021) Inclusive growth and development patterns of Central and Eastern European countries. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu – Scientific Bulletin of Uzhgorod National University*, vol. 36, pp. 159–163. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2021-36-28>
4. Irtyshcheva I., Kramarenko I., Zavorodnii K. (2023) Otsinka rivnia staloho inkluzivnoho rozvytku Ukrainy [Assessment of the level of sustainable inclusive development of Ukraine]. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*. P. 159–165. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2023-8-21>
5. Yemelyanenko L. M., Petyukh V. M., and Dzenzelyuk K. V. (2019) «Integrated assessment of inclusive development in Ukraine at the national and local levels». *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, no. 6, pp. 4–10. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.6.4>
6. Irtyshcheva I., Pavlenko O., Boiko Y., Stehnei M., Kramarenko I., Hryshyna N., and Ishchenko O. (2022) Evaluation of efficiency of regional public governance in the context of achieving goals of sustainable development. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, vol. 44, issue 4, pp. 497–505.
7. Kramarenko I., Irtyshcheva I., Stehnei M. et al. (2022) Socio-economic development in conditions of digital transformations: regional features, strategic analysis, and prospects. *7th International Conference on Mathematics and Computers in Sciences and Industry (MCSI)*, pp. 175–182.
8. Nadtochiy I., Irtyshcheva I., Krylenko V. et al. (2022) Economic Diagnostics of Territorial Development: National Dimension and Experience of EU Countries. *WSEAS Transactions on Environment and Development*, pp. 486–495.
9. Irtyshcheva I., Boiko Y., Kramarenko I., Voit D., Popadynets N. (2022) Efficiency of Decentralization as an Important Instrument of Ukraine's Socio-Economic Development. *IJIEPR*. vol. 33 (1). pp. 1–14.
10. Bobukh I., Shchchel S. (2018) Stratehichni oriientyry ekonomichnoho zrostannia Ukrainy: inkluzivnist yak kliuchovyi priorytet [Strategic guidelines for Ukraine's economic growth: inclusiveness as a key priority]. *Visnyk NAN Ukrainy – Bulletin of NAS of Ukraine*, no. 7, pp. 55–70.
11. Sustainable Development Report 2022. Rankings. Available at: <https://dashboards.sdgindex.org/>
12. The Future of Growth Report 2024 URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Growth_Report_2024.pdf
13. Fedulova, S., Dubnytskyi, V., Myachin, V., Yudina, O., & Kholod, O. (2021). Evaluating the impact of water resources on the economic growth of countries. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 7(4), 200–217. <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.04.11>
14. Makedon V. V., Voloshko N. O. (2023). Vplyv transnatsionalnykh korporatsiy na realizatsiyu tsiley staloho rozvytku [The influence of transnational corporations on the implementation of sustainable development goals]. *Infrastruktura rynku*, vol. 70, pp. 8–14. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastruct70-2>
15. Makedon V. V., Miachyn V. H. Makroekonomichna stabilnist ta inkluziivnyi rozvytok krain Tsentralnoi ta Skhidnoi Yevropy [Macroeconomic stability and inclusive development of Central and Eastern European countries]. *Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova*. 2025. Vol. 30. Iss. 1(103). C. 23–29. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/1-103-4>